

ความคิดทางการเมืองของ อรรถพ กิตชัยวรรณ

นางสาว วรีพร จันทรทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-405-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL THOUGHT OF ANNOP KITICHAIWAN

Miss Vareeporn Chanthong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

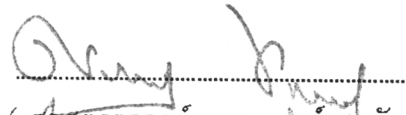
Academic year 1998

ISBN 974-639-405-3

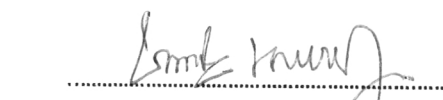
หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

ความคิดทางการเมืองของ อรรถพล กิติชัยวรรณ
นางสาว วรีพร จันทรทอง
การปกครอง
ผศ.ดร. ไชยันต์ ไชยพร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ)
ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร)
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ดร. อนุสรณ์ ลีมนณี)
กรรมการ

วริพร จันทรทอง : ความคิดทางการเมืองของ อรรถพ กิติชัยวรรณ (POLITICAL THOUGHT OF ANNOP KITICHAIWAN) อาจารย์ที่ปรึกษา: ผศ. ดร. ไชยงค์ ไชยพร, 214 หน้า. ISBN 974-639-405-3.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้วิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของ อรรถพ กิติชัยวรรณ ที่สร้างสรรค์ผลงานผ่านการตั้งคำถามเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาที่แฝงอยู่ในการตั้งคำถามนั้น มีทั้งเรื่องราวทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ เรื่องทั่วไป เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย มีส่วนในการให้ความรู้ทางการเมือง และ นำมโนไหว้ให้กล้อยลามได้ส่วนหนึ่ง

ผลการศึกษาวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ความมุ่งหมาย และ แนวคิดของผู้เขียน การตั้งคำถาม ที่แสดงออกในรูปแบบของการตั้งคำถาม มีทั้งความแตกต่าง และ สอดคล้องในรูปแบบ และ เจตนารมณ์ของผู้เขียน โดยขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยกลุ่มเป้าหมายจะเป็นบุคคลทุกระดับชั้นในแวดวงสังคม

นอกจากนี้ การตั้งคำถามเมืองของ อรรถพ กิติชัยวรรณ ยังเป็นตัวกลางที่ทำให้เข้าใจความเคลื่อนไหวทางการเมืองในอีกมิติหนึ่ง สามารถแสดงออกถึงความพอใจ และ ไม่พอใจต่อสภาพต่าง ๆ ดังผลงานของเขาในปี 2522-2540 พบว่า ภาพการตั้งคำถามเมืองส่วนมาก จะมีทั้งแนวคิดเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจรวมอยู่ในภาพเดียวกัน

ภาควิชา ..... การปกครอง.....

สาขาวิชา ..... การปกครอง.....

ปีการศึกษา ..... 2541.....

ลายมือชื่อนิติดี .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C831780 : POLITICAL THOUGHT, POLITICAL CARTOON

KEY WORD: POLITICAL THOUGHT OF ANNOP KITICHAIWAN

VAREEPORN CHANTHONG : POLITICAL THOUGHT OF ANNOP KITICHAIWAN

THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. Dr. CHAIYAN CHAIYAPORN, Ph.D. 214 pp.

ISBN 974-639-405-3.

This research analysed political thought of Annop Kitichaiwan who creates works through cartoons in different ways. The content contains stories about political regime, economic problems, social issues and miscellaneous. This communication approaches large number of people easily. Caricature provides knowledge and ideas to follow.

The result of this study is in accordance to the hypothesis that the purpose and thought of a cartoon writer in the form of political cartoons comprise of difference and similarity in pattern and intention. Furthermore, political cartoons still depend on social, economic and political context. The target group is at all levels in society.

Moreover, political cartoons of Annop Kitichaiwan is also a centre for giving information of political movement in another dimensions; it can show off satisfactory, dissatisfactory in each situation. His work issued during 1970-1997 can be concluded that there are variety of thoughts about social issues, political problems and economy in the same picture.

ภาควิชา..... การปกครอง.....

สาขาวิชา..... การปกครอง.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความตั้งใจที่จะศึกษาความคิดทางการเมืองของนักเขียนการ์ตูน ทีมข่าวการเมือง ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่านที่ควรจารึกนามไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. ไชยันต์ ไชยพร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และแนะนำมาโดยตลอด รวมถึงท่านอาจารย์ซึ่งร่วมเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ. ประหยัด หงษ์ทองคำ และ รศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ่มมณี ที่ได้ชี้แนะ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ ก็ต้องขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ บุญนาค จันทร์ทอง คุณแม่ ทวี จันทร์ทอง ที่คอยเป็นกำลังใจ และ ให้ความเอื้อเฟื้อในด้านทุนทรัพย์อย่างดียิ่งเสมอมา รวมถึง คุณ วินัย จันทร์ทอง น้องชายที่คอยช่วยเหลือในการจัดพิมพ์รูปเล่มให้สมบูรณ์ และ คุณ เบ็ญจภรณ์ โพธิ์ไทร เพื่อนที่แสนดีของข้าพเจ้า ผู้เป็นธุระติดต่อหาข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้ข้าพเจ้าอย่างเต็มกำลัง ตลอดระยะเวลาการเขียนวิทยานิพนธ์

สำหรับข้อบกพร่องประการใด อันเกิดจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าขออภัยแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
คำนิยามศัพท์และความหมาย.....	3
แนวความคิดในการทำวิทยานิพนธ์.....	4
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	4
ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา.....	5
สมมติฐานของการศึกษา.....	6
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	6
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การ์ตูนการเมืองในระบอบการปกครองต่าง ๆ.....	11
ปัจจัยที่กระทบสิทธิการสื่อสารในประเทศไทย.....	13
บัญญัติ 7 ประการ.....	14
สัญลักษณ์ทางการเมือง.....	17
บทบาทและหน้าที่ของสัญลักษณ์ในทางการเมือง.....	20
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการ์ตูนการเมืองที่มีผู้ศึกษามาแล้ว...	23
บทสรุปเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้...	26
บทที่ 3 ประวัติและผลงานของ อรรถนพ กิติชัยวรรณ.....	27
ประวัติการทำงาน.....	28
ผลงานด้านการถ่ายภาพ.....	30
ผลงานและประสบการณ์.....	31

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์ภาพการตั้งถิ่นฐานเมือง และ สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....	38
ปัจจัยที่ทำให้การวิเคราะห์ ๓ ความหมายภาพการตั้งถิ่นฐานแตกต่างกัน	38
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการตั้งถิ่นฐาน.....	40
ระยะเปลี่ยนการเลือกตั้งในปี 2518-2519.....	49
การเข้ามาของนักธุรกิจการเมืองในปี 2523.....	51
กลยุทธ์แรงงานสัมพันธ์นายจ้าง.....	53
การก้าวขึ้นสู่บทบาทหน้าของกลุ่มสามย่าน 2532-2534.....	55
ขบวนการแรงงานภายใต้อำนาจรัฐของ รสช.....	56
ปฏิทินการเมืองที่เกิดขึ้น.....	58
วงจรรัฐประหาร.....	59
ผลจากการสัมภาษณ์การตั้งถิ่นฐานเมืองของ อรรถณพ กิติชัยวรรณ	
และ การตั้งถิ่นฐานเมืองโดยทั่วไป.....	131
บทวิเคราะห์.....	134
เทคนิคและทักษะการเขียนการตั้งถิ่นฐาน.....	138
ระดับความรุนแรง.....	141
ภาพเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง และการเมืองโดยทั่วไป.....	141
ภาพเกี่ยวกับความยุติธรรม.....	141
ภาพเกี่ยวกับแรงงานไทย.....	142
ภาพเกี่ยวกับนักการเมืองและรัฐบาล.....	142
ภาพเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร และ สังคมโดยทั่วไป.....	143
ภาพเกี่ยวกับอุดมการณ์ อำนาจ และ ชาตินิยม.....	143
ภาพเกี่ยวกับการเลือกตั้ง.....	143
ภาพเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและรัฐสภา.....	144
ภาพเกี่ยวกับผู้พิทักษ์สันติราษฎร์.....	144
ภาพเกี่ยวกับความรุนแรง.....	144
ภาพเกี่ยวกับสังคมโดยทั่วไป.....	145
บทที่ 5 บทสรุป และ ข้อเสนอแนะ.....	146
รายการอ้างอิง.....	157
ภาคผนวก.....	160
ประวัติผู้เขียน.....	214

<u>สารบัญภาพ</u>		หน้า
ภาพที่ 1	ปลัดเกลี้ยงเอ็กซ์ตรา	61
ภาพที่ 2	ไม่มีชื่อภาพ	63
ภาพที่ 3	1 พฤษภาคม วันแรงงานแห่งชาติ	65
ภาพที่ 4	ปลัดเกลี้ยงคนเก่ง	67
ภาพที่ 5	ที่แห่งหนึ่ง	70
ภาพที่ 6	เลือกตั้งฟิลิปปินส์	72
ภาพที่ 7	รายการย้อนศร	75
ภาพที่ 8	ไม่มีชื่อภาพ	78
ภาพที่ 9	เอาไปก็ด	82
ภาพที่ 10	ตัวทำลายมนุษยชาติ	86
ภาพที่ 11	ไม่มีชื่อภาพ	88
ภาพที่ 12	ปลัดเกลี้ยงมาเอง	91
ภาพที่ 13	ปลัดเกลี้ยงมาเอง	93
ภาพที่ 14	จีว v.s. กตร.	97
ภาพที่ 15	ไม่มีชื่อภาพ	99
ภาพที่ 16	เลือกตั้งเสร็จแล้ว	102
ภาพที่ 17	แอ๊ดดี้ฮิวเมอร์	161
ภาพที่ 18	ผมมาช่วยแล้ว	161
ภาพที่ 19	ไม่มีชื่อภาพ	162
ภาพที่ 20	เขาเป็นคนดี	163
ภาพที่ 21	ข้าวดี & ข้าวร้าย	164
ภาพที่ 22	ไม่มีชื่อภาพ	165
ภาพที่ 23	ติมจ๊ะติม	165
ภาพที่ 24	เด็กไทย	166
ภาพที่ 25	วันเด็ก	167
ภาพที่ 26	ธรรมชาติของสลัม	167
ภาพที่ 27	บิวตี้ฟูลซันเดย์	168
ภาพที่ 28	ถ้าสมพงษ์เป็นนายก	169
ภาพที่ 29	ไม่มีชื่อภาพ	170
ภาพที่ 30	ศัพท์การเมือง	171
ภาพที่ 31	รัฐศาสตร์ของมาร์กอส	171
ภาพที่ 32	เชื่อหรือไม่	172

		หน้า
ภาพที่ 34	ราคา 9 ล้านบาท	174
ภาพที่ 35	เมืองไทยมีแต่คอม	175
ภาพที่ 36	ฟังก์ทั้งหมด	175
ภาพที่ 37	เมืองแห่งคำถาม	177
ภาพที่ 38	ชีวิตไทย ชีวิตง่าย ๆ	177
ภาพที่ 39	คนแห่งยุคสมัยนี้	178
ภาพที่ 40	ม้อยไม่ได้โกง	179
ภาพที่ 41	เธอมาจากไหน เธอจะเป็นใคร ฉันเป็นนายก	180
ภาพที่ 42	ไม่มีชื่อภาพ	181
ภาพที่ 43	คำมั่นสัญญาปีที่ท่องเที่ยวไทย	182
ภาพที่ 44	อะไร ๆ ก็มาลงที่ตำรวจ	183
ภาพที่ 45	แชลแลนस्प	184
ภาพที่ 46	หมอดูสั่ง	185
ภาพที่ 47	สามารถพ่ายแพ้หมายความว่าอย่างไร	186
ภาพที่ 48	ซีเกมส์ไทย	187
ภาพที่ 49	ไม่มีชื่อภาพ	188
ภาพที่ 50	กีฬาเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 6 ที่จังหวัดภูเก็ต ช่อง 7 เอาแต่ถ่ายส้วม เพราะเห็นว่า	188
ภาพที่ 51	บรรยากาศเลวร้าย	189
ภาพที่ 52	ไม่มีชื่อภาพ	190
ภาพที่ 53	ท่านผู้ทรงเกียรติของเรา วัน ๆ เขาทำอะไร	190
ภาพที่ 54	ไม่มีชื่อภาพ	191
ภาพที่ 55	ไม่มีชื่อภาพ	191
ภาพที่ 56	รับจ้างกันแปลก ๆ	192
ภาพที่ 57	ไม่มีชื่อภาพ	193
ภาพที่ 58	ปลัดเกลี้ยงมาเอง	194
ภาพที่ 59	นิคส์คืออะไร	195
ภาพที่ 60	ปลัดเกลี้ยงมาเอง	196
ภาพที่ 61	ปลัดเกลี้ยงมาเอง	197
ภาพที่ 62	สมัยนี้ตระความผิดของสังคม	198
ภาพที่ 63	เนื้อคู่	199
ภาพที่ 64	คำพูดมีวงเล็บ	200

		หน้า
ภาพที่ 65	ชั้ดต้้มหรือจะสู้ชั้ดตะ	201
ภาพที่ 66	วิธีหาเสียงของนักการเมือง	202
ภาพที่ 67	ไม่มีชื่อภาพ	203
ภาพที่ 68	เศรษฐกิจไม่เลวร้าย	204
ภาพที่ 69	รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน	205
ภาพที่ 70	อีกไม่นาน	206
ภาพที่ 71	ไม่มีชื่อภาพ	207
ภาพที่ 72	เกียรติภูมิ	208